

Datum van
inontvangstneming

:

08/03/2022

Zaak C-775/21

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

15 december 2021

Verwijzende rechter:

Curtea de Apel București (Roemenië)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

12 november 2020

Verweerster in eerste aanleg en verzoekster in hoger beroep:

Blue Air Aviation SA

Verzoekster in eerste aanleg en verweerster in hoger beroep:

UCMR – ADA Asociația pentru Drepturi de Autor a Compozitorilor

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

Hoger beroep, ingesteld bij de Curtea de Apel București (rechter in tweede aanleg Boekarest, Roemenië), tegen het vonnis waarbij de Tribunal București (rechter in eerste aanleg Boekarest, Roemenië) een vordering tot betaling van vermeend verschuldigde vergoedingen voor mededeling van muzikale werken aan het publiek heeft toegewezen

Voorwerp en rechtsgrondslag van de prejudiciële verwijzing

Krachtens artikel 267 VWEU wordt verzocht om uitlegging van richtlijn 2001/29/EG van het Europees Parlement en de Raad, in het bijzonder van artikel 3, lid 1.

Prejudiciële vragen

- 1) Moet artikel 3, lid 1, van richtlijn 2001/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2001 betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij aldus worden uitgelegd dat het binnen een vliegtuig in het kader van een commerciële passagiersvlucht verspreiden van een muzikaal werk of fragment daarvan bij het opstijgen, landen of tijdens de vlucht, via de algemene geluidsinstallatie van het vliegtuig, een mededeling aan het publiek is in de zin van dat artikel, in het bijzonder (maar niet uitsluitend) gelet op het criterium dat de mededeling een winstogmerk heeft?

Voor het geval dat de eerste vraag bevestigend wordt beantwoord:

- 2) Is de aanwezigheid van een krachtens de regels inzake de luchtverkeersveiligheid verplicht gestelde geluidsinstallatie aan boord van het vliegtuig voldoende grond voor een weerlegbaar vermoeden dat in dat vliegtuig muzikale werken aan het publiek worden meegedeeld?

Voor het geval dat deze vraag ontkennend wordt beantwoord:

- 3) Is de aanwezigheid van een krachtens de luchtverkeersveiligheidsregels verplicht gestelde geluidsinstallatie en software waarmee fonogrammen (die beschermde muzikale werken bevatten) kunnen worden meegedeeld via die installatie aan boord van het vliegtuig voldoende grond voor een weerlegbaar vermoeden dat in dat vliegtuig muzikale werken aan het publiek worden meegedeeld?

Aangevoerde Unierechtelijke bepalingen

Richtlijn 2001/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2001 betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij [overweging 27 en artikel 3] (hierna: „auteursrechtlijn”).

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe (wet nr. 8/1996 betreffende de auteursrechten en de naburige rechten)

Artikel 131²

[...]

- (2) De overeenkomst tussen partijen inzake de onderhandelde methoden worden vastgelegd in een protocol, dat wordt gedeponereerd bij het Oficiu Român pentru

Drepturile de Autor [(Roemeens auteursrechtenbureau)]. [...] De aldus bekendgemaakte methoden kunnen worden tegengeworpen aan alle gebruikers binnen het gebied waarop de onderhandelingen betrekking hadden en aan alle importeurs en fabrikanten van dragers en apparaten waarvoor de auteursrechtenheffing is verschuldigd overeenkomstig artikel 107.

Codul de procedură civilă (wetboek van burgerlijke rechtsvordering)

Artikel 329

In geval van vermoedens die aan de beoordeling van de rechter zijn overgelaten kan deze uitsluitend op die vermoedens afgaan indien het gewicht en de kracht ervan het vermeende feit aannemelijk maken. Deze vermoedens kunnen uitsluitend worden toegelaten in gevallen waarin de wet getuigenbewijs toestaat.

Metodologia privind remunerațiile cuvenite titularilor de drepturi patrimoniale de autor de opere muzicale pentru comunicarea publică a operelor muzicale în scop ambiental (methode betreffende vergoedingen aan de houders van vermogensrechten van auteurs van muzikale werken voor mededeling aan het publiek van muzikale werken als achtergrondmuziek; hierna „vergoedingenmethode” genoemd)

1. Gebruikers van muzikale werken als achtergrondmuziek zijn verplicht om voorafgaand aan enig gebruik van muzikale werken een niet-exclusieve vergunning/licentie voor het gebruik van de muzikale werken aan te vragen bij de Uniune a Compozitorilor și Muzicologilor din România – Asociația pentru Drepturi de Autor a Compozitorilor (Roemeense Unie van componisten en musicologen – Vereniging voor auteursrechten van componisten; hierna: „UCMR – ADA”) en de vergoedingen te betalen overeenkomstig de tabel in deze methode, ongeacht de daadwerkelijke duur van het gebruik.

2. Voor de toepassing van deze methode wordt verstaan onder:

a) mededeling van muzikale werken aan het publiek als achtergrondmuziek – mededeling van een of meer muzikale werken in een voor het publiek toegankelijke ruimte of op enige plaats waar gelijktijdig of opeenvolgend een groter aantal personen dan de gebruikelijke kring van familie en bekenden zich verzamelt of toegang heeft, ongeacht de wijze van mededeling en de gebruikte technische middelen, met het doel om sfeer te scheppen voor de uitoefening van enige andere activiteit waarvoor niet noodzakelijkerwijs muzikale werken ten gehore hoeven worden gebracht;

b) gebruiker van muzikale werken als achtergrondmuziek – iedere bevoegde natuurlijke of rechtspersoon die onder enige titel (eigendom, beheer, concessie, huur, onderhuur, bruikleen, etc.) gesloten of open ruimten houdt of gebruikt, waarin apparaten of enige andere technische of elektronische middelen zijn geïnstalleerd of aanwezig zijn, bijvoorbeeld televisietoestellen, radio-ontvangers, cassettespelers, stereoapparatuur, digitale apparatuur, cd-spelers, versterkers, en

enig ander apparaat dat geluid of beeld met geluid kan ontvangen, weergeven of verspreiden.

[...]

6. Voor de periode waarvoor de gebruiker geen niet-exclusieve vergunning/licentie heeft verkregen van UCMR – ADA, moet hij aan UCMR – ADA een drievoud afdragen van de vergoeding die wettelijk verschuldigd was geweest als hij een niet-exclusieve vergunning/licentie had verkregen.

7. De collectieve beheersorganisaties kunnen het gebruik van muzikale werken als achtergrondmuziek controleren via daartoe aangestelde vertegenwoordigers, die vrije toegang hebben tot iedere ruimte waar achtergrondmuziek ten gehore wordt gebracht. De vertegenwoordigers van de collectieve beheersorganisaties kunnen draagbare apparatuur voor geluids- en of video-opname gebruiken in ruimten waarin muzikale werken ten gehore worden gebracht. De registraties vormen een volledig bewijs van het gebruik van de muzikale werken als achtergrondmuziek.

Korte uiteenzetting van de feiten en de procedure in het hoofdgeding

- 1 Op 22 april 2015 heeft Blue Air Aviation SA (voorheen Blue Air – Airline Management Solutions SRL; hierna: „Blue Air”) de UCMR – ADA) geïnformeerd dat zij 14 vliegtuigen bezit waarin achtergrondmuziek aan het publiek zou worden meegedeeld, en heeft daarvoor een vergunning/licentie aangevraagd.
- 2 Naar aanleiding van deze aanvraag zijn partijen een niet-exclusieve licentie overeengekomen (niet-exclusieve vergunning genaamd) voor het gebruik van muzikale werken als achtergrondmuziek in 14 vliegtuigen, tegen een maandelijkse vergoeding van 2 800 RON vermeerderd met btw. De vergunning is aanvankelijk afgegeven voor de periode 1 mei 2015 tot en met 31 december 2015, en is later verlengd.
- 3 Op 2 maart 2018 heeft UCMR – ADA bij de Tribunal București een vordering inzake betaling van vergoedingen ingesteld tegen Blue Air met het betoog dat, hoewel voor een deel van de vliegtuigen van Blue Air een niet-exclusieve vergunning/licentie is verleend, Blue Air muzikale werken aan het publiek meedeelt in meer vliegtuigen dan waarvoor de niet-exclusieve licentie overeenkomstig de wet is verleend, zodat die mededeling ongeoorloofd is en daarvoor schadevergoeding moet worden betaald.
- 4 Volgens Blue Air exploiteert zij 28 vliegtuigen die zijn voorzien van een geluidssysteem waarmee de cockpitbemanning kan spreken met het cabinepersoneel en met de passagiers, hetgeen is opgelegd door de regelgeving voor de burgerluchtvaart. Zij geeft aan dat ongeveer 22 vliegtuigen bovendien zijn uitgerust met een softwareprogramma waarmee achtergrondmuziek kan worden meegedeeld (in de cabine van het vliegtuig) maar stelt dat zij feitelijk in slechts 14

vliegtuigen één enkel muziekstuk aan het publiek heeft meegedeeld. In het dossier van de zaak zijn geen andere bewijzen voor het medelen van achtergrondmuziek in de cabines van passagiersvliegtuigen.

- 5 Op 8 april 2019 heeft de Tribunal București de vordering toegewezen en Blue Air veroordeeld tot betaling van 201 336 RON, bestaande in, overeenkomstig punt 6 van de vergoedingsmethode, het drievoudige van de verschuldigde vergoedingen voor het aan het publiek medelen van muzikale werken in vliegtuigen zonder niet-exclusieve vergunning/licentie. De Tribunal București heeft dit oordeel als volgt gemotiveerd: „Het uitrusten van de vervoersmiddelen met apparaten waarmee de muzikale werken als achtergrondmuziek kunnen worden meegedeeld aan het publiek doet een eenvoudig vermoeden van gebruik ontstaan, zodat moet worden geconcludeerd dat elk vliegtuig met een geluidsinstallatie gebruik maakt van het aangegeven apparaat voor mededeling aan het publiek. In dit verband zijn geen andere bewijzen nodig.”
- 6 Blue Air heeft tegen het vonnis van de Tribunal București hoger beroep ingesteld bij de Curte de Apel București.

Voornaamste argumenten van de partijen in het hoofdgeding

- 7 UCMR – ADA baseert haar vordering op het feitenoverzicht dat de luchtvaartmaatschappij zelf heeft verstrekt, met het argument dat het geluidssysteem waarmee de vliegtuigen zijn uitgerust een weerlegbaar vermoeden doet ontstaan dat de muzikale werken zijn meegedeeld. Ook de rechter in eerste aanleg heeft dit vermoeden uitdrukkelijk vastgesteld.
- 8 Met haar hoger beroep bestrijdt Blue Air het vonnis van de Tribunal București. Volgens haar is er in de eerste plaats geen bewijs dat in de vliegtuigen waarnaar het bestreden vonnis verwijst muzikale werken aan het publiek zijn meegedeeld en voldoet het vermoeden dat de rechter in eerste aanleg hanteert niet aan de voorwaarden van artikel 329 wetboek van burgerlijke rechtsvordering, aangezien het niet is gebaseerd op omstandigheden die het voldoende aannemelijk kunnen maken. Blue Air betoogt in het bijzonder dat de aanwezigheid van een geluidsinstallatie binnen de vliegtuigen verplicht is om veiligheidsredenen, met het oog op de onderlinge communicatie van de bemanning (piloot/copiloot richting cabinepersoneel) en de communicatie tussen de bemanning en de passagiers, en dat de loutere aanwezigheid van die installatie niet gelijkstaat aan daadwerkelijke mededeling. In de tweede plaats voert Blue Air het argument in rechte aan dat niet is voldaan aan het criterium van het winstoogmerk, en beroept zich daarvoor op het arrest van 4 oktober 2011, Football Association Premier League e.a. (C-403/08 en C-429/08, EU:C:2011:631, punten 205 en 206).
- 9 Blue Air heeft verzocht om het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: „Hof”) een prejudiciële vraag te stellen.

- 10 Volgens de conclusie van UCMR – ADA tijdens de terechtzitting inzake het verzoek van Blue Air om het Hof te bevragen, is het criterium van het winstoogetmerk slechts relevant voor naburige rechten en niet voor auteursrechten; in het tweede geval verlenen de auteursrechtlijn en de nationale wetgeving de rechthebbende het exclusieve recht om mededeling toe te staan dan wel te verbieden, niet slechts een recht op een billijke vergoeding zoals bij de naburige rechten.

Korte uiteenzetting van de motivering van de verwijzing

- 11 In de opzet van het hogere beroep dat aan de verwijzende rechter voorligt is eerst een feitelijk vraagstuk aan de orde, namelijk of de mededeling aan het publiek (in de vliegtuigen waarvoor er geen licentie is), waarvan volgens Blue Air geen sprake is, al of niet bewezen kan worden geacht. Slechts als het antwoord bevestigend is, rijst een volgende rechtsvraag, namelijk of de mededeling van een muziekstuk als achtergrondmuziek in het vliegtuig een mededeling aan het publiek is in de zin van de auteursrechtlijn, in het bijzonder ten aanzien van het criterium dat de mededeling een winstoogetmerk moet hebben.
- 12 In de opzet van de aanhangigmaking bij het Hof staat echter deze laatste vraag voorop. Eerst moet worden verhelderd of, in rechte, een dergelijke mededeling als achtergrondmuziek al of niet valt onder de werkingssfeer van artikel 3 van de auteursrechtlijn, aangezien de nationale omzettingbepalingen moeten worden uitgelegd in overeenstemming met het doel en de betekenis van de genoemde richtlijn. Slechts als het antwoord bevestigend is wordt de vervolgvraag relevant, betreffende de te hanteren bewijsnorm bij het beoordelen of er al of geen achtergrondmuziek is meegedeeld. In het tegengestelde geval, als achtergrondmuziek geen mededeling aan het publiek vormt, is de vordering inzake de vergoeding voor een dergelijke handeling hoe dan ook rechtens ongegrond en wordt het concrete bewijs voor de mededeling van achtergrondmuziek irrelevant.
- 13 De verwijzende rechter wijst op de rechtspraak van het Hof dat het doelbewust mededelen van een werk aan een nieuw publiek een mededeling aan het publiek is, binnen de werkingssfeer van de auteursrechtlijn, en dat voor de beoordeling of het gaat om een mededeling aan het publiek relevant is of de mededeling met winstoogetmerk is gedaan (arrest van 4 oktober 2011, Football Association Premier League e.a., C-403/08 en C-429/08, EU:C:2011:631, punten 203-206).
- 14 In het licht van het arrest van 7 december 2006, SGAE (C-306/05, EU:C:2006:764, punten 44-46), concludeert de verwijzende rechter dat, als de maatschappij die de vlucht uitvoert de passagiers een voorziening zou aanbieden waarmee zij individueel toegang zouden krijgen tot muzikale werken of werken van intellectuele schepping in algemene zin (bijvoorbeeld aanraakschermen, radio's, apparaten met koptelefoon waarmee bepaalde audiovisuele of muzikale

werken kunnen worden gekozen), dat een mededeling aan het publiek zou zijn omdat die voorziening zonder twijfel werd aangeboden met het oogmerk om de commerciële aantrekkelijkheid van de vlucht te vergroten en dus met een winstoogmerk.

- 15 In casu is het zeer twijfelachtig of de mededeling een winstoogmerk heeft, wanneer in de gehele passagierscabine achtergrondmuziek wordt geboden bij het opstijgen, landen of op een bepaald moment tijdens de vlucht. In dat geval kan moeilijk worden verondersteld dat een mogelijke klant kiest voor een bepaalde luchtvaartmaatschappij in de hoop dat hij in bepaalde tijdvakken van de vlucht naar muziek kan luisteren, omdat voor het kiezen van een vlucht andere criteria relevant zijn, zoals prijs, vertrektijd en duur van de vlucht, diensten zoals bagagevervoer, snel instappen, catering, het productaanbod aan boord, etc.
- 16 De verwijzende rechter verwijst in die zin voorts naar het arrest van 15 maart 2012, SCF (C-135/10, EU:C:2012:140, punten 97-101). Hij geeft met betrekking tot de onderhavige zaak aan dat de passagiers van een luchtvaartmaatschappij verwachten veilig, tijdig en met redelijk comfort te worden vervoerd en dat het feit dat zij willekeurig en onafhankelijk van hun wil achtergrondmuziek kunnen beluisteren geen invloed zal hebben op hun keuze voor de ene of andere luchtvaartmaatschappij. Concluderend oordeelt de verwijzende rechter voorlopig dat geen winstoogmerk kan worden vastgesteld bij het ten gehore brengen van achtergrondmuziek in de gehele vliegtuigcabine, dat als doel heeft om even ontspanning te scheppen op momenten als voorafgaand aan het opstijgen of na het landen. Dat winstoogmerk is volgens deze rechter wel evident in het geval van een revalidatiecentrum waar patiënten langdurige perioden van wachten en behandeling doorbrengen, waarbij de uitzending van televisieprogramma's comfortverhogend werkt (arrest van 31 mei 2016, Reha Training, C-117/15, EU:C:2016:379, punt 63).
- 17 De Curte de Apel geeft echter aan dat de andere relevante factoren volgens de rechtspraak van het Hof [een nieuw publiek, dat voldoende relevant is ten aanzien van het de minimis-criterium (zie ook arrest van 13 februari 2014, Svensson, C-466/12, EU:C:2014:76, punt 21) alsook de intentie om de muziek toegankelijk te maken voor dat publiek] in casu aanwezig lijken te zijn, waarbij deze rechter het evenwel nuttig acht dat ook die factoren door het Hof worden onderzocht, bij de algemene beoordeling van de eerste vraag.
- 18 Wat betreft de uitlegging van UCMR – ADA, dat het winstoogmerk uitsluitend relevant is voor naburige rechten en niet voor auteursrechten, verwijst de verwijzende rechter naar de rechtspraak van het Hof [(arresten van 7 december 2006, SGAE, C-306/05, EU:C:2006:764; 15 maart 2012, SCF, C-135/10, EU:C:2012:140, punten 88 en 89, en 15 maart 2012, Phonographic Performance (Ireland), C-162/10, EU:C:2012:141, punt 36] en merkt op dat het criterium van het winstoogmerk relevant is voor de beoordeling van de mededeling aan het publiek bij zowel auteursrechten als, a fortiori, naburige rechten.

- 19 De verwijzende rechter merkt op dat het recht om toe te staan of te verbieden in de auteursrechtlijn op vrijwel identieke wijze is geregeld voor het auteursrecht (artikel 3, lid 1) als voor de naburige rechten (artikel 3, lid 2) en dat daarom de uitlegging dat het winsttoogmerk criterium ook in het geval van het auteursrecht een gelijk gewicht moet krijgen bij de beoordeling van de mededeling aan het publiek, op betere gronden berust. De nuance die volgt uit de overwegingen in de aangehaalde arresten, waaruit zou blijken dat groter belang zou kunnen worden gehecht aan het winsttoogmerk in het geval van naburige rechten, zal in casu door het Hof worden beoordeeld.
- 20 Wat betreft de te hanteren bewijsnorm bij de beoordeling of er al of geen achtergrondmuziek is meegedeeld, is het vaste rechtspraak van de nationale rechterlijke instanties dat, indien de instelling die een bepaalde economische activiteit uitoefent, of het vervoermiddel, is opgenomen in de door de collectieve beheersorganisaties en de gebruikersverenigingen vastgestelde methoden, een eenvoudig vermoeden wordt gehanteerd dat op die plaats auteursrechtelijk beschermde werken worden meegedeeld aan het publiek. Daarbij wordt in aanmerking genomen dat die methoden krachtens artikel 131², lid 2, van wet nr. 8/1996 kunnen worden tegengeworpen aan alle gebruikers binnen het gebied waarop de onderhandelingen betrekking hadden. Dit vermoeden is tevens op praktische overwegingen gebaseerd, omdat de collectieve beheersorganisaties praktisch onmogelijk alle plaatsen kunnen controleren waar mogelijk werken van intellectuele schepping worden gebruikt.
- 21 Daarentegen wordt de bewijsnorm in de rechterlijke praktijk uiteenlopend beoordeeld, in drie uitgangspunten van rechtspraak. Volgens de verwijzende rechter zijn de volgende juist: het uitgangspunt dat het vermoeden terzijde wordt geschoven in geval van een relevante, geloofwaardige verdediging, waarna de collectieve beheersorganisatie de gebruikshandelingen concreet moet bewijzen, en het uitgangspunt dat het vermoeden van gebruik dat voortvloeit uit de aanwezigheid van een geluidsinstallatie uitsluitend kan worden bevestigd door andere bewijzen (geschriften van de certificeringsautoriteiten, gedeeltelijk toegeven van de feiten door de betrokkene, etc.).
- 22 De Curte de Apel merkt voorts op dat de auteursrechtlijn volgens overweging 18 ervan geen afbreuk doet aan de regels van de lidstaten inzake het beheer van rechten, maar benadrukt dat de bijzonderheden van de nationale regeling voor collectief beheer zoals de in Roemenië gehanteerde forfaitaire methoden, de uniforme uitlegging en toepassing van artikel 3 van de auteursrechtlijn niet kunnen wijzigen. Het voornaamste doel van deze richtlijn, rechtszekerheid te bieden door de nationale regels betreffende de juridische inhoud van het auteursrecht te harmoniseren, zou in gevaar komen als er geen samenhangende, uniforme uitlegging werd gehanteerd van het begrip mededeling aan het publiek.
- 23 De relevante en betwiste feiten moeten dus worden bewezen, en als UCMR – ADA betoogt dat er mededelingen aan het publiek hebben plaatsgevonden in vliegtuigen waarvoor Blue Air geen licentie heeft verkregen, moet zij die

handelingen bewijzen. In die zin wordt verwezen naar punt 7 van de vergoedingsmethode. Als verzoeksters argumentatie zonder meer wordt aanvaard, veranderen de auteursvergoedingen in een ware heffing op het loutere bestaan van een vervoermiddel voorzien van een gebruikelijke en verplichte technische uitrusting. Een dergelijke juridische kwalificatie zou een oneigenlijke toepassing vormen van het auteursrecht en van de vergoedingen voor het gebruik van werken van intellectuele schepping.

- 24 Naar het oordeel van de verwijzende rechter moet het antwoord op de tweede en derde vraag ontkennend zijn. De Curte de Apel geeft aan dat het uitrusten van de vliegtuigen van Blue Air met een geluidssysteem en zelfs met software waarmee achtergrondmuziek kan worden meegedeeld in de gehele passagierscabine – niet op individueel initiatief van de passagiers maar op besluit van de bemanning – niet kan worden gelijkgesteld met een mededeling aan het publiek en onvoldoende grond vormt voor een weerlegbaar vermoeden van mededeling aan het publiek van muzikale werken aan boord van het betrokken vliegtuig, als er geen andere overeenkomende en overtuigende bewijzen en aanwijzingen bestaan waaruit die mededeling blijkt.